

Kúria

végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.445/2022/13.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Molnár Ferencné dr., a tanács elnöke

Dr. Varga Eszter, előadó bíró

Dr. Bartkó Levente, bíró

Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró

Dr. Hornyák Szabolcs János, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2023. november 21.

Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmény

Terhelt(ek): I. rendű

II. rendű

Első fok: Nyíregyházi Törvényszék, 8.B.261/2018/219., ítélet, tárgyalás,

2021. szeptember 30.

Másodfok: Debreceni Ítéltábla, Bf.I.57/2022/25., ítélet, nyilvános ülés,

2022. október 13.

Az indítvány előterjesztője: az I. rendű terhelt védője

a II. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: az I. rendű és a II. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmény miatt az I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt védője, valamint a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványokat elbírálv a Nyíregyházi Törvényszék 8.B.261/2018/219. számú és a Debreceni Ítéltábla Bf.I.57/2022/25. számú ítéletét az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Nyíregyházi Törvényszék a 2021. szeptember 30-án kihirdetett 8.B.261/2018/219. számú ítéletével

– az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont]. Ezért őt 6 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre, 6 év gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozás gyakorlásától eltiltásra, 200 napi tétel, napi tételenként 2.000 forint, összesen 400.000 forint pénzbüntetésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte.

– A II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntetőjében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont]. Ezért őt 4 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre, 4 év gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozás gyakorlásától eltiltásra, 100 napi tétel, napi tételenként 2.000 forint, összesen 200.000 forint pénzbüntetésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett arról, hogy az I. rendű és a II. rendű terhelt legkorábban a szabadságvesztés büntetés 2/3 részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra és részletfizetés engedélyezéséről, továbbá az eljárás során lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

Mindkét terheltet a folytatólagosan, társtettesként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt emelt vád alól felmentette.

[2] Kétirányú fellebbezés alapján eljárva a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2022. október 13. napján jogerős Bf.I.57/2022/25. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. Az I. rendű és a II. rendű terhelt cselekményét 25 rendbeli társtettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének (Btk. 345. §) is minősítette. A halmazati büntetésül kiszabott szabadságvesztést az I. rendű terhelt esetében 4 év 6 hónapra, a gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltást és a közügyektől eltiltást egyaránt 5 évre, míg a II. rendű terhelt szabadságvesztés büntetését 2 év 6 hónapra, a gazdasági társaság vezető tisztségviselői foglalkozástól eltiltást és a közügyektől eltiltást egyaránt 3 évre enyhítette. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

II.

[3] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványt terjesztett elő a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára, valamint a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára alapítottan elsődlegesen az I. rendű terhelt felmentése, másodlagosan a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezése és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása, harmadlagosan a kiszabott büntetés enyhítése érdekében. A II. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványában a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontját megjelölve, valamint tartalma szerint a Be. 648. § d) pontjára is hivatkozva a felrótt cselekmények eltérő minősítését, és enyhébb büntetés kiszabását kérte.

[4] Az I. rendű terhelt védőjének indokai szerint téves az I. rendű terhelt cselekményének az üzletszerűen elkövetettkénti minősítése, az alvállalkozók létesítésének az irányadó tényállásban megjelölt oka, és az a megállapítás, hogy valótlan tartalmú bevallások benyújtására került volna sor.

[5] Kifejtette, hogy a Be. 608. § (1) bekezdésében fel nem sorolt olyan eljárási szabálysértés történt, amely lényeges hatással volt az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére és a büntetés kiszabására. Ugyanis a bíróság

elutasította a magánszakértőre vonatkozó bizonyítási indítványt, nem vette figyelembe a magánszakértő véleményét, valamint az Állami Számvevőszék jelentését sem.

[6] Kifogásolta, hogy védelmi indítvány ellenére nem került sor a nyomozás tovább folytatására, hogy a bíróság nem küldte vissza a vádirat hiányosságainak pótlására a vádiratot az ügyészség részére, valamint azt, hogy sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem tett eleget az indokolási kötelezettségének.

[7] Álláspontja szerint a törvényi előírásoknak megfelelően működtek az alvállalkozói cégek, és jogszerű, amikor az adózó az önellenőrzés lehetőségével élve módosítja a bevallását. A II. rendű terhelt által benyújtott bevallások jogszerűen teljesített bevallások voltak, amit az igazságügyi szakértői bizonyítás is alátámasztott, ezért törvénysértő a bevallások valótlannak minősítése. Ily módon tévesen minősítette az eljáró bíróság az I. rendű terhelt cselekményét társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntettének és 25 rendbeli társtettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének.

[8] A II. rendű terhelt védőjének indokai szerint a II. rendű terhelt csak a gazdasági társaságok kisebb részénél volt ügyvezető, és fele részben tulajdonos az I. rendű terhelttel. Ezen túlmenően viszont a többi gazdasági társaság vonatkozásában csupán könyvelői feladatokat látott el, amely esetekben adóalanyisággal nem rendelkezett. E körben több precedens értékű kúriai határozatra hivatkozott, melyek szerint a könyvelő még szándékos közreműködés esetén is csak bűnsegéde az adócsalásnak, mivel adóalanyának nem tekinthető. Kifogásolta, hogy ezekre az eljáró bíróság nem volt tekintettel, és a Kúria határozataitól történő eltérést meg sem indokolta.

[9] Hivatkozott arra, hogy a II. rendű terhelt tettesi minőségben megállapítható felelőssége csak azokban a cégekben merülhet fel, ahol fele részben tulajdonos is volt. Egyebekben a könyvelőként végzett tevékenysége során bűnsegédi magatartást valósított meg.

[10] Kifejtette, hogy a konkrét haszonszerzési célzatra az irányadó tényállás nem tartalmaz adatot. A II. rendű terhelnél gazdagodás nem mutatható ki, amely az üzletszerűség megállapíthatóságát megkérdőjelezi. Az üzletszerűség megállapításának mellőzése esetén a II. rendű terhelt cselekménye a Btk. 396. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette, amelynek lényegesen kisebb a büntetési tételkerete.

[11] Kifogásolta, hogy a bíróság nem vette figyelembe a II. rendű terhelt javára az önrevízióval befizetett összegeket, holott a nullás bevallások jelentős része utólag ténylegesen befizetésre került. A nullás bevallás bevett gyakorlat volt, és jelenleg is az a vállalkozások gazdálkodása során, melyet gyakran használnak átmeneti likviditási problémák esetén, időnyerés céljából, de ez önmagában nem jelentette azt, hogy nem kívántak volna adót fizetni. Ezekben az esetekben pusztán a bírság elkerülése a cél, az önrevízióra pedig maga a NAV is széles körben lehetőséget biztosít. A be nem vallott adó a költségvetési hiány, a meg nem fizetett adó pedig adóhátralék. Ezért indokolt lett volna az önrevízióval érintett összegeknek a terheltek javára történő figyelembevétele. A bíróság által kirendelt szakértő is megállapította,

hogy az önellenőrzési tilalom nem állt fenn. A bíróság ennek ellenére mégis a vádirat szerinti vagyoni hátrány összegét állapította meg.

[12] Sétrelmezte, hogy a bíróság által elfogadott szakértői vélemény több ponton ellentétes megállapítást tartalmaz az ítéleti tényállással.

[13] Indítványozta, hogy a törvénysértő minősítés megállapítása mellett a Kúria enyhítse a II. rendű terhelt büntetését, és vele szemben próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés büntetést szabjon ki.

[14] A Legfőbb Ügyészség BF.1605/2022/3. számú átiratában a felülvizsgálati indítványokat részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[15] Indokai szerint a nyomozás tovább folytatása elrendelésének, vagy a vádirat hiányosságai pótlásának az I. rendű terhelt védője által sétrelmezett elmaradása nem alapoz meg felülvizsgálati okot. Az indítvány tényállást támadó, és a bizonyítékértékelést kifogásoló részében szintén törvényben kizárt.

[16] Utalt arra, hogy az adócsalással okozott adóbevétel-csökkenést nem mérsékli a valótlán tartalmú adóbevallás benyújtása, és az ennek megfelelő adó befizetése után végzett önellenőrzés eredményeként kimutatott adóhiány kiegyenlítése.

[17] A II. rendű terhelt védője által hivatkozottak, miszerint a II. rendű terhelt által fele részben tulajdonolt cégekben a vagyoni hátrány önrevízió nélkül 79.845.199 forint, míg az önrevíziót figyelembe véve 51.740.389 forint volt, a tényállás nem tartalmazza. Így a II. rendű terhelt védője jogi álláspontját részben az irányadó tényállásban nem szereplő tényekre alapítja. A II. rendű terhelt védőjének az az állítása, hogy a II. rendű terhelt az érintett gazdasági társaságok nagyobb részében csupán megbízási szerződés alapján könyvelői feladatot látott el, kifejezetten ellentétes az irányadó tényállással.

[18] Mindezek miatt az I. rendű és a II. rendű terhelt büntetőjogi felelősségének fennálltára a költségvetési csalás büntette vonatkozásában az eljáró bíróság helyesen következtetett, és törvényesen minősítette a másodfokú bíróság a terhelt cselekményét 25 rendbeli folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének is.

[19] Kifejtette továbbá, hogy jelen ügyben a költségvetésnek okozott vagyoni hátrány az elkövetői oldalon nyilvánvalóan jogtalan haszonként jelentkezett. Az pedig, hogy e jogtalan hasznót a terhelték mire fordították, abból személy szerint milyen arányban részesedtek, az üzletszerűség megállapíthatósága szempontjából közömbös.

[20] Mindezek alapján mindkét terhelt tekintetében a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

[21] A Legfőbb Ügyészség indítványára az I. rendű terhelt és a védője, valamint a II. rendű terhelt védője észrevételt tett.

[22] Az I. rendű terhelt észrevételében kifejtette, hogy a zrt. csak a veszteséges postákat hirdette meg a programban. Ezzel pedig a leendő partnereit, mint ahogy őt is, tévedésbe ejtette, azt a látszatot keltette, hogy ez egy jó üzlet. A könyvelői feladatokat a II. rendű terhelt végezte, ő abban a tudatban volt, hogy a bevallások rendben vannak, ezáltal a könyvelő megtévesztette őt.

[23] Az I. rendű terhelt védője és a II. rendű terhelt védője az észrevételek további részében lényegében megismételte a felülvizsgálati indítványban foglaltakat.

III.

[24] Az I. rendű terhelt védője és a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítvány egyaránt nem alapos.

[25] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[26] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése értelmében a jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[27] A Be. 649. § (6) bekezdése alapján a felülvizsgálati ok alapja – összhangban a Be. 648. § d) pontjával – a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés. További követelmény, hogy az eltérés alapjául hivatkozott határozatot a Kúria hozza meg.

[28] Mindezt összevetve az állapítható meg, hogy a Be. 649. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgálat alapja – az ott írt egyéb feltételektől függetlenül – csak a Kúria által (ekként fogalmilag 2012. január 1. napja után) hozott, és a Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozat lehet.

[29] Jelen esetben a II. rendű terhelt védőjének indítványában hivatkozott kúriai határozatok: a 2019. december 9. napján meghozott Bfv.II.748/2019/5. számú végzés, a 2019. december 4. napján meghozott Bfv.II.678/2019/5. számú végzés, a 2016. február 17. napján meghozott Bfv.II.1340/2015/7. számú végzés, a 2021. október 26. napján meghozott Bfv.I.272/2021/8. számú végzés és a 2022. május 3. napján meghozott Bfv.I.1069/2021/6. számú végzés.

[30] A hivatkozott kúriai határozatok megfelelnek azon feltételeknek, melyek alapján a Be. 649. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgálati ok alapjául szolgálhatnak, azaz, az attól való eltérés felülvizsgálat alapja lehet.

[31] A Be. 648. § d) pontja valóban önállóan, önmagában a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés miatt lehetővé teszi a felülvizsgálatot, azonban a törvény – az eltérés tényén túl – további feltételként határozza meg, hogy az eltérés a büntető anyagi jog szabályainak a Be. 649. § (1) bekezdésben meghatározott megsértését eredményezze, vagy a Be. 649. § (2) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértést eredményezzen [Be. 649. § (6) bekezdés].

[32] E perjogi szabályozás következménye, hogy a közzétett bírósági határozattól való eltérésen alapuló felülvizsgálat mindig két felülvizsgálati ok egyidejű megvalósulását feltételezi; a közzétett határozattól való eltérés mellett jelen kell lennie a felülvizsgálatot megalapozó anyagi [Be. 649. § (1) bekezdés] vagy eljárásjogi [Be. 649. § (2) bekezdés] törvénysértésnek is.

[33] Mindezek vizsgálata jelen ügyben a következőket jelenti.

[34] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapították meg a terhelt bűnösségét, míg a b) pont ba) alpontja szerint akkor, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[35] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor az I. rendű és a II. rendű terhelt bűnösségét társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és 25 rendbeli társtettesként, folytatólágosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségében (Btk. 345. §) megállapította.

[36] A Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja szerint, aki a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, a valós tény elhallgatja, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, költségvetési csalást követ el.

[37] A költségvetési csalás elkövetési magatartása más tévedésbe ejtése, tévedésben tartása, valótlan tartalmú nyilatkozat tétele, vagy a valós tény elhallgatása.

[38] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a következőket:

– A zrt. egy privatizációs program keretében a 2.500 fő alatti települések postahivatalainak üzemelését 2007. október 13-án meghirdette, mely közbeszerzési eljárás egyik nyertese az I. rendű terhelt által 2007. november 9. napján alapított 1. számú kft. volt. A cég a zrt.-vel postai közreműködői és egyéb tevékenységek ellátására, összesen 134 szolgáltató helyre 13 közreműködői szerződést kötött, és az elvégzett szolgáltatásért havonta közreműködői díjban

részesült. A szerződés (4.12. pontja) szerint ezen díj kifizetésének feltétele volt a 30 napnál nem régebbi, köztartozásmentességet tanúsító igazolás fizetési határidőt megelőző 5. napig történő benyújtása, vagy a kifizetés időpontjában az adózónak szerepelnie kellett a köztartozásmentes adózói adatbázisban. A közreműködői szerződés értelmében a postahivatalok ingatlan tulajdonjoga nem változott, az üzemeltetési és fenntartási feladatok költségei, valamint az ellátáshoz szükséges munkavállalók bére és járulékai a nyertes szerződő felet, így az 1. számú kft.-t terheltek.

– Az I. rendű terhelte megbízta a II. rendű terhelte a cége könyvelési feladataival, többek között az adóhatóság előtti képviselettel, a munkavállalókkal kapcsolatos bejelentési és bevallási feladatok ellátásával, adóbevallások benyújtásával egészen 2013 márciusáig, amikor is a terheltek között a kapcsolat megszakadt.

– Az 1. számú kft.-nek 2007. évi alapításától az ügyvezetője az I. rendű terhelte volt, majd 2012. február 1. napjától az I. rendű terhelte lánya lett, aki a cég tényleges ügyvezetésében nem vett részt, ez idő alatt a társaságot továbbra is az I. rendű terhelte vezette a II. rendű terhelte segítségével.

– A II. rendű terhelte 2009. július 14. napján alapította a 2. számú kft.-t, melynek egyedüli tagja és ügyvezetője volt 2013. szeptember 25. napjáig, ekkor a céget egy magánszemély részére értékesítette.

– Az I. rendű és a II. rendű terhelte 2010. év végén közösen megvásárolták a zrt.-vel szintén közreműködői szerződési viszonyban álló, és postahivatalokat üzemeltető 3. számú kft.-t, valamint az 1. számú bt.-t.

– A 2010. október 21. napján megvásárolt 3. számú kft. tagjai a terheltek cégei, a 1. számú kft. és a 2. számú kft. lett, az ügyvezetői feladatokat 2013. április 26. napjáig a terheltek látták el. Ekkor a 2. számú kft. tagsági viszonya megszűnt, a cég ügyvezetője 2014. október 22. napjáig kizárólag az I. rendű terhelte lánya lett, azonban a céget ténylegesen továbbra is az I. rendű terhelte vezette, aki 2013. június 10. napjától 2016. február 1. napjáig a társaságnak ismét ügyvezetője lett. A társaság 2015. október 3. napja óta kényszertörlesztés, 2016. február 1. napja óta felszámolás alatt állt, majd a céget 2020. február 29. napján törölték a cégnyilvántartásból.

– A terheltek által 2010. november 24. napján megvásárolt 1. számú bt. tagjai szintén a terhelte cégek lettek, beltág a 2. számú kft., míg kültág a 1. számú kft., az ügyvezetők a társaság kényszertörlesztéséig a terheltek voltak, melyet 2012. október 24. napján rendelték el, a céget 2014. március 22. napján törölték.

– Az 1. számú kft. bankszámlája felett az I. rendű terhelte, a 3. számú kft. és az 1. számú bt. bankszámlája felett a terheltek rendelkeztek.

– Az 1. számú kft.-t, a 3. számú kft.-t, valamint az 1. számú bt.-t a zrt. előtt az I. rendű terhelte képviselte, míg a cégek könyveléssel kapcsolatos feladatait 2013 márciusáig a II. rendű terhelte látta el irodájában.

– Az 1. számú kft., a 3. számú kft. és az 1. számú bt. által a zrt.-vel kötött közreműködői szerződésben vállalt szolgáltatások ellátása nagy számú munkavállaló foglalkoztatását igényelte az ország különböző területein, amely jelentős adó- és járulékbevallási kötelezettséggel járt. A terheltek ezen foglalkoztatói feladatok ellátását azonban nem a zrt.-vel szerződéses kapcsolatban álló három céggel végezték, hanem e célból 2009. és 2010. évben további „alvállalkozói” cégeket alapítottak, mely cégekkel a postai szolgáltatások elvégzésére alvállalkozói szerződést kötöttek, valamint az alkalmazott munkavállalókat az alvállalkozói cégekhez jelentették be. Ugyanakkor a munkavállalók fizetését nem az adóhivatal felé munkáltatóként bejelentett alvállalkozói cégek számlájáról utalták, hanem közvetlenül az 1. számú kft. és a 3. számú kft. számlájáról.

– Az 1. számú kft. a zrt. által utalt összegeket nem arra használta fel, hogy az alvállalkozói cégek részére tovább utalja, ezzel fedezetét képezve a járulék-kötelezettségek teljesítésének, hanem egyéb kiadásokat tett, így 21.000.000 forint értékben kölcsönt nyújtott, 219.489.301 forint értékben beruházást, illetve jelentős összegben lekötéseket eszközölt.

– Az I. rendű terhelt 2009. március 9. napján ezzel a céllal alapította a 4. számú kft.-t, melynek ügyvezetője és egyedüli tagja volt a cég 2012. január 13-i felszámolásáig, valamint 2009. szeptember 10. napján az 5. számú kft.-t, melynek ügyvezetője és egyedüli tagja volt a cég 2012. október 10. napján elrendelt felszámolásáig.

– A terheltek közösen 2009. évben további 9 céget, 2010. évben 3 céget, 2011. évben további 2 céget alapítottak országszerte a közreműködői szerződés teljesítéséhez szükséges foglalkoztatói feladatok ellátására, mely cégeknek ügyvezetői és tagjai voltak.

– A terheltek 2010. október 21. napján megvásárolták a szintén postai tevékenységet végző 6. számú kft.-t, melynek székhelye a II. rendű terhelt könyvelői irodája lett, és ügyvezetője, valamint tagjai a terheltek a cég 2012. január 18. napján elrendelt felszámolásáig.

– A terheltek a zrt. által alkalmazott munkavállalók átvétele után 2009. és 2010. évben bértámogatást vettek igénybe úgy, hogy a támogatás keretében 1 év időtartamra kifizetésre került a dolgozók bruttó bére azzal a kötelezettséggel, hogy a cégek a dolgozókat további 1 évig terjedő időtartamra tovább foglalkoztatják.

– Az 1. számú kft., a 3. számú kft. és az 1. számú bt. a hozzájuk bejelentett munkavállalók után járulékbevallási és -megfizetési kötelezettségüknek eleget tettek a zrt. felé történő köztehermentesség igazolása céljából.

– Az alvállalkozói cégeknek az állami támogatáson kívül bevételek nem voltak, az alvállalkozói szerződés alapján az 1. számú kft., a 3. számú kft. és az 1. számú bt. nem utalta át a szerződés szerinti díjat részükre.

– A terheltek – miután az alvállalkozói cégeknek folyósított bértámogatás 2010. évben megszűnt – 2011 áprilisától a bejelentett munkavállalók bérét terhelő adót és járulékokat nem

vallották be, és nem fizették meg. A dolgozókat foglalkoztató „alvállalkozói” cégek járulékbevallásait az adóhatóságot megtévesztve

- valótlan tartalommal vagy
- valótlanul nullás adattartalommal nyújtották be, vagy
- bevallási kötelezettségüknek egyáltalán nem tettek eleget.

Ennek ténye a munkavállalók számára rejtve maradt.

– Az I. rendű terhelttel történt megállapodásuk alapján 2013 márciusáig a II. rendű terhelte nyújtotta be az adóhivatalhoz a valótlan tartalmú és nullás járulékbevallásokat, ezt követően az ekkor még működő társaságoknál az I. rendű terhelte utasítására egy munkavállaló, aki nem tudott arról, hogy az I. rendű terhelte nem állt szándékában a foglalkoztatáshoz kapcsolódó közterheket rendezni.

– 2011. és 2012. évben a terheltek által alapított 16 „alvállalkozói” cég közül – a 7. számú kft. kivételével – 15 társaság felszámolását rendelték el, mivel a bevallott közterheket nem fizették meg. Az alvállalkozói cégek közül 2011. július-november között: 8. számú kft., 9. számú kft., 10. számú kft., 11. számú kft., 12. számú kft., 2012. évben: 4. számú kft., 5. számú kft., 13. számú kft., 14. számú kft., 15. számú kft., 16. számú kft., 17. számú kft., 18. számú kft., 19. számú kft., 20. számú kft. felszámolását rendelték el, ezért szükség volt újabb „alvállalkozói” társaságok megalapítására.

– Az „alvállalkozói” cégeknél elrendelt felszámolási eljárásokra tekintettel az I. rendű terhelte az 1. számú kft. alkalmazottait, valamint akkori élettársát vette rá arra, hogy alapítsanak céget, és legyenek az újabb „alvállalkozói” társaság(ok) ügyvezetői. Erről a II. rendű terhelte is tudomással bírt, a cégekben tagként, illetve bankszámla feletti rendelkezési jogosultként szerepelt. Az alkalmazottak és az I. rendű terhelte élettársa azonban a céghálózat működésének céljával nem voltak tisztában, azt nem látták át, nem volt tudomásuk a cégük működéséről, vagy arról, hogy a cégeikhez bejelentett munkavállalók után a járulékok nem, vagy nem teljeskörűen kerültek bevallásra.

– Az I. rendű terhelte rábírására:

– az 1. számú kft. alkalmazottja ügyvezetőként bejegyzésre került a 2011. december 28. napján alapított 21. számú kft. és 23. számú kft. vonatkozásában, de ténylegesen a cégek vezetését 2013 márciusáig a terhelte, ezt követően az I. rendű terhelte látta el a 2014. évben elrendelt felszámolásukig.

– Az 1. számú kft. másik alkalmazottja 2012. március 8. napján létrehozta a 24. számú kft.-t, melynek papíron ügyvezetője és tagja volt, azonban a cég tényleges irányítását 2013

márciusáig a terheltek közösen, ezt követően az I. rendű terhelt látta el a cég 2014. július 4-i felszámolásáig.

– Az I. rendű terhelt élettársa 2012. július 27. napján létrehozta a 25. számú kft.-t, melynek ügyvezetője és tagja lett, ugyanakkor a cég tényleges tevékenységében nem vett részt, azt 2013 márciusáig a terheltek, ezt követően az I. rendű terhelt irányította a 2014. április 4. napján elrendelt felszámolásáig. Az I. rendű terhelt élettársa a cégalapítást követően egyáltalán nem járt el a cég nevében, annak tevékenységéről tudomással nem bírt.

– A terheltek a 2011. és 2012. évben felszámolás alá került 4. számú kft., 13. számú kft., 8. számú kft., 15. számú kft., 10. számú kft., 11. számú kft., 17. számú kft., 12. számú kft., 18. számú kft., 6. számú kft., valamint a 2013. június 4. napján felszámolás alá került 7. számú kft. felszámolóbiztosaival a kapcsolatot nem, vagy csak késedelmesen vették fel, ilyen módon a felszámolóknak nem volt tudomása az adott társaságot terhelő járulékkötelezettségekről, és a felszámolás elrendelése utáni időre az adott céghez bejelentett munkavállalóknak kifizetett munkabéerekről, ennél fogva nullás adattartalmú bevallásokat nyújtottak be.

Ahogy az alvállalkozó társaságok felszámolási eljárás alá kerültek, az adott társasághoz bejelentett munkavállalókat a még működő, vagy létrehozott másik alvállalkozó céghez jelentették át, miközben a munkakör, a munkavégzés helye nem változott, és a nettó munkabérüket folyamatosan utalták, ugyanakkor az alvállalkozói cégek a járulékbevallási és -fizetési kötelezettségnek nem tettek eleget, vagy a felszámolás alatt levő cégből nem jelentették át más cégbe, hanem a 1. számú kft. vagy a 3. számú kft. továbbra is utalta a nettó munkabérüket.

– 2013 márciusában a terheltek között a kapcsolat megszakadt. Az I. rendű terhelt ekkor a még működő cégek, az 1. számú kft., a 3. számú kft., a 7. számú kft., valamint az alkalmazottak nevében lévő 21. számú kft., 23. számú kft., 24. számú kft., 25. számú kft. könyvelését a II. rendű terhelttől elhozta, és a 2013. március havi bevallásuktól kezdődően a könyvelési feladatok ellátásával az 1. számú kft. alkalmazottját bízta meg, míg a cégek tényleges vezetését továbbra is az I. rendű terhelt látta el.

– Ezt követően az 1. számú kft. alkalmazottja végezte a munkavállalók bejelentését, járulékos és adóbevallások elkészítését, leadását.

– Az „alvállalkozó” társaságokhoz bejelentett munkavállalók munkabérét általában az 1. számú kft., vagy a 3. számú kft. utalta közvetlenül a munkavállaló bankszámlájára. A fenti bérutalások jogcímének megteremtése érdekében utólagosan, az adóhatósági vizsgálatok megindulását követően a 1. számú kft. és a 3. számú kft. valótlan, úgynevezett „engedményezési szerződéseket” kötött az „alvállalkozó” cégekkel.

– A valós alvállalkozói jogviszony látszatának keltése érdekében néhány „alvállalkozó” társaság esetében időszakonként a 1. számú kft. a foglalkoztatottak nettó munkabérének megfelelő összeget átutalta az „alvállalkozó” cég bankszámlájára úgy, hogy több esetben az „alvállalkozó” számlát sem bocsátott ki az elvégzett munka ellenértékéről, illetve árbevétel

sem számolt el. Ezen esetekben a munkabért az „alvállalkozó” társaság utalta tovább a munkavállalónak.

– 2014. február 3. napján az 1. számú kft.-ből kivált a 26. számú kft., illetve a 27. számú kft. A szétválást követően a 1. számú kft. csupán a vagyon 1,3% -ával rendelkezett. A 26. számú kft., illetve a 27. számú kft. ügyvezetője szintén az I. rendű terhelt felesége lett.

– A terheltek esetében az adóhatóság szándékos megtévesztése az adófizetés elkerülése érdekében 2011. április 12. napjától a cégek felszámolásának elrendeléséig állapítható meg.

– Ezért az I. rendű és a II. rendű terhelt a bevallási kötelezettség elmulasztásával, illetve valótlan tartalmú bevallások benyújtásával 2011. április hónaptól 2013. március 31. napjáig terjedő időszakban összesen 244.104.751 forint, míg az ezt követő, 2014. január hónapig terjedő időszakban az I. rendű terhelt további 90.313.569 vagyoni hátrányt okozott az állami költségvetésnek. A valótlan tartalmú nullás adóbevallások alapjául a zrt., a hatóságok és a munkavállalók felé kiadott azon valótlan tartalmú okiratok felhasználása szolgált, amelyek a munkavállalók járulékal bevallásának, levonásának és befizetésének megtörténtét igazolták.

[39] Az irányadó tényállás szerint tehát az elkövetési magatartás a valótlan tartalmú nyilatkozattétellel, a valótlan adatszolgáltatást tartalmazó adóbevallás benyújtásával valósult meg.

[40] A Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja alapján a költségvetési csalást az is elköveti, aki a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz. A nyilatkozattételre a jogszabály kötelező előírása – és ilyennek minősül az adóbevallás megtétele –, a hatóság felszólítása alapján vagy az adózó saját kezdeményezésére kerülhet sor. Valótlan tartalmú a nyilatkozat, ha az abban közölt tény (adat) az objektív valóságnak nem felel meg.

[41] A költségvetési csalás bűncselekményének alanya tettesként bárki lehet, akit a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség terhel, és ezzel kapcsolatban tanúsít megtévesztő magatartást.

[42] Az adóztatás körében elkövetett költségvetési csalás tettese az adóalany, az adózó, és az adó megfizetésére kötelezett egyaránt lehet. A járulékokat a foglalkoztatottak, az egyéni vállalkozások, a társas vállalkozások, illetve a társas vállalkozások tagjai kötelesek megfizetni. Amennyiben a foglalkoztatottak munkaviszonyban állnak, akkor az adó, a járulék, illetve a tagdíj megállapításának és megfizetésének kötelezettsége a foglalkoztatót terheli.

[43] Ezen bűncselekménynek a megvalósulása fogalmilag az adójogviszony fennállását feltételezi, ezért az elkövetője csak olyan személy lehet, aki e jogviszony alanya.

[44] Azt, hogy ki tekinthető az adójogviszony alanyának, az elkövetéskor hatályos, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: régi Art.) rendelkezéseiből kiindulva lehet meghatározni. A régi Art. személyi hatálya elsősorban azokra terjed ki,

akiknek az adókötelezettségét anyagi jogszabály állapítja meg. Az anyagi adókötelezettség az adóalany adófizetési kötelezettségét mint főkötelezettséget foglalja magában, amely egyúttal a régi Art. 14. §-ában tételesen felsorolt eljárásjogi adókötelezettségeknek az alapja.

[45] A jogerős tényállás szerint az 1. számú kft., az 5. számú kft. és a 4. számú kft. esetében az ügyvezetői feladatokat az I. rendű terhelt, a 2. számú kft. esetében a II. rendű terhelt, míg a további 20 alvállalkozó cég ügyvezetését az I. rendű és a II. rendű terhelt közösen látta el.

[46] Azon cégek esetében, ahol kizárólag az I. rendű terhelt látta el az ügyvezetői feladatokat, és a II. rendű terheltet a könyvelési feladatok ellátásával bízta meg, a Kúria egyetértett a II. rendű terhelt védőjével abban, hogy ezen cégek esetében a II. rendű terhelt nem tekinthető adóalanynak. Mint ahogy a II. rendű terhelt kizárólagos tulajdonában lévő cégnél az I. rendű terhelt sem volt adóalany.

[47] A Kúria e körben a következőkre mutat rá.

[48] A gazdasági társaság ügyvezetőjének, illetve képviselőre jogosult tagjának elsődleges felelőssége az, hogy a gazdasági társaság törvényesen működjön. Az ügyvezető kizárólagos felelősségét képezi ezen belül az is, hogy a társaság eleget tegyen adóbevallási kötelezettségének, a bevallások a valóságnak megfelelőek legyenek, és realisan tükrözzék a társaság gazdálkodását.

[49] Az elkövetési időben hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Ptk.) 55. § 2. fordulata értelmében korlátolt felelősségű társaságnál az ügyvezető képviseli a gazdasági társaságot harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és hatóságok előtt, továbbá a jogi személy nevében aláírásra jogosult [korábbi Ptk. 29. § (3) bekezdés 1. mondat]. A korlátolt felelősségű társaság ügyvezetője vezető tisztségviselő [az elkövetéskor hatályos, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Gt.) 21. § (3) bekezdés]. A vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal – és ha e törvény kivételt nem tesz – a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni [korábbi Gt. 30. § (2) bekezdés 1. mondat].

[50] Az ügyvezető felelős a korlátolt felelősségű gazdasági társaság törvényes működéséért. Ezen felelősséget pedig az viseli, aki az ügyvezetői pozíciót – bármely okból – aktuálisan betölti.

[51] A Btk. 14. § (2) bekezdése szerint bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt. A bűnsegédi magatartás a törvényi tényálláson kívüli; törvényi tényállási elemet nem valósít meg. Személyében nem kell teljesülnie a bűncselekmény esetleges speciális alanyiságából fakadó feltételeknek sem. Erre tekintettel a költségvetési csalás bűnsegéde bárki lehet – az adóalanyiságtól függetlenül –, aki az adóalany tettes elkövetési magatartásához szándékosan segítséget nyújt.

[52] Értelemszerűen azonban a részes tudatának át kell fognia, hogy a tettes a törvényi tényállásba illeszkedő, azon belüli magatartást tanúsít és ő ezt a (tényállászerű) magatartást bármilyen módon, mértékben előmozdítja, (egyidejűleg) könnyíti, azaz segíti.

[53] A tudattartalom vizsgálata kétségtelenül perdöntő. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, a külvilágtól elzárt. Ennélfogva az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) kialakult, a tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg; s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, a gondatlanságra, azok mikéntjére, összességében a bűnösségre vont következtetés viszont már jogi értékelés, és ekként jogkérdés.

[54] Jelen ügyben megállapítható, hogy az irányadó tényállás tartalmazza azokat a tényeket, amelyekből a II. rendű terhelt – az I. rendű terhelt cégei vonatkozásában – részesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységére vont jogi következtetés levonható.

[55] Az irányadó tényállás ugyanis rögzíti, hogy a terheltek 2011 áprilisától a bejelentett munkavállalók bérét terhelő adót és járulékokat nem a valóságnak megfelelően, vagy egyáltalán nem vallották be, és nem fizették meg. A dolgozókat foglalkoztató alvállalkozói cégek járulékbevallásait az adóhatóságot megtévesztve valótlan tartalommal, vagy valótlanul nullás adattartalommal nyújtották be, vagy bevallási kötelezettségüknek egyáltalán nem tettek eleget. Ehhez képest a II. rendű terhelt tudata – az irányadó tényállás szerinti magatartásának kifejtésekor – átfogta, hogy az I. rendű terhelt ügyvezetése alatt álló cégek vonatkozásában valótlan tartalmú adóbevallások benyújtásával a költségvetésben való vagyoni hátrány okozásához nyújt segítséget.

[56] Mindezekből következően az I. rendű terhelt ügyvezetése alatt álló 1. számú kft., a 4. számú kft. és az 5. számú kft. vonatkozásában benyújtott valótlan tartalmú adóbevallások esetében a II. rendű terhelt bűnsegédként követte el a költségvetési csalást.

[57] A kifejtettekre tekintettel az eljáró bíróság tévedett, amikor a II. rendű terhelt különböző elkövetői minőségben megvalósított részecselekményeit a törvényi egységbe tartozónak tekintette.

[58] Törvényi egységet csak törvényi tényálláson belüli magatartás, azaz tettesi cselekmény teremt. A bűnrészességre, mint tényálláson kívüli magatartásra törvényi egységet alapítani nem lehet.

[59] A részesi cselekmény minősítése és rendbelisége a tettesi alapcselekményhez igazodik, a részesi elkövető felelősségének a tettesi alapcselekmény szab határt (EBH 2019. B.6.).

[60] Az irányadó tényállás valamennyi gazdasági társaság esetén külön-külön, társaságonkénti bontásban, és az egyes terheltek személyéhez köthetően tartalmazza a költségvetésnek okozott vagyoni hátrány összegét. Így a bűnsegédi magatartáshoz kapcsolódó bűnfelelősség terjedelme az irányadó tényállás alapulvételével aggálytalanul meghatározható.

[61] Így mindazon részcselekmények, amelyekkel a II. rendű terhelt az I. rendű terheltnek – az 5. számú kft., a 4. számú kft. és az 1. számú kft. vonatkozásában – összesen 10.008.206 forint vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás büntettségéhez nyújtott bűnsegélyt, önállóan, az általa tettesként elkövetett cselekményektől elkülönülten bírálандók el.

[62] A további, a tényállásban rögzített részcselekmények vonatkozásában pedig társtettesként (12. számú kft., 17. számú kft., 28. számú kft., 25. számú kft., 23. számú kft., 29. számú kft., 13. számú kft., 1. számú bt., 8. számú kft., 6. számú kft., 7. számú kft., 30. számú kft., 19. számú kft., 14. számú kft., 9. számú kft., 3. számú kft., 15. számú kft., 21. számú kft., 16. számú kft., 20. számú kft., 11. számú kft.), illetve részben tettesként (2. számú kft.) követte el az összesen 236.286.265 forint vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást.

[63] A II. rendű terhelt védőjének indítványában kifejtett érvelés e részében helytálló.

[64] Az I. rendű terhelt észrevételében hivatkozott arra, hogy a könyvelői feladatokat a II. rendű terhelt látta el, ő abban nem vett rész, és abban a tudatban volt, hogy a bevételek rendben vannak.

[65] A Kúria megjegyzi a következőket.

[66] A könyvelő alkalmazása az I. rendű terheltnek a bevételek benyújtásáért fennálló felelősségét nem szüntette meg, mivel ügyvezetőként – az általában elvárható gondosság körében – ellenőriznie kellett volna, hogy a bevételek rendben megtörténtek-e.

[67] Ehhez képest az I. rendű terhelt mint ügyvezető nyilvánvalóan tudott a több éven keresztül történő valótlan adóbevételekről – mint ahogy a II. rendű terhelt is –, hiszen éppen ezen csalárd magatartás leplezése érdekében a szabályos foglalkoztatás látszatát keltve, a munkavállalók előtti elrejtése érdekében is, az alvállalkozó társaságok nevében a bérjegyzékeket és a szükséges igazolásokat a munkavállalóknak átadták, nettó munkabérüket kifizették.

[68] Mindebből csak azt a következtetést lehet levonni, hogy az I. rendű és a II. rendű terhelt az adóbevételeket nem gondatlanságból, hanem szándékos magatartással nyújtotta be valótlan tartalommal, illetve mulasztotta el annak benyújtását.

[69] A valótlan tartalmú adóbevételek, illetve az adóbevételek elmulasztása, és ennek következtében az adóbevételek csökkentése nem vitatható tény, a kifejtettekben kitűnően az I. rendű és a II. rendű terheltet ezekért szándékos bűnösség terheli. A költségvetési csalás minden tényállási eleme – a tárgyi oldal elemei és az alanyi oldal – ezáltal hiánytalanul megvalósult.

[70] Ekként a II. rendű terhelt költségvetést károsító cselekményeinek törvényes minősítése: a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntette, valamint a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette {vö. [61], [62] bekezdés}.

[71] A Btk. 345. §-ában írt hamis magánokirat felhasználása vétsége kapcsán sem hagyható értékelés nélkül az, hogy a terhelt az adóbevallás benyújtásával a hamis magánokirat felhasználását tettesként, avagy a más terhelt részére történő segítségnyújtással, bűnsegédként követte-e el.

[72] Miután e cselekmények nem alkotnak törvényi egységet, minősítésük kapcsán vizsgálni kell azt is, hogy a hamis magánokirat felhasználása vétsége esetében a tettesi, illetve a bűnsegédi magatartás megvalósítása során hány rendbeli bűncselekmény valósult meg, figyelemmel a Btk. 6. § (2) bekezdés szerinti folytatólágosság megállapíthatóságára is.

[73] Ekként a II. rendű terhelt közbizalom elleni cselekményeinek törvényes minősítése: 3 rendbeli bűnsegédként, folytatólágosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) és 22 rendbeli, melyből 21 rendbeli társtettesként, 1 rendbeli tettesként, folytatólágosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétsége (Btk. 345. §). Míg az I. rendű terhelt esetében 24 rendbeli – melyből 21 rendbeli társtettesként, 3 rendbeli tettesként elkövetett – folytatólágosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétsége (Btk. 345. §).

[74] A védőknek az önellenőrzési jog gyakorlását érintő okfejtése az I. rendű és a II. rendű terhelt bűnösségének megállapításával összefüggésben nem helytálló. Az adóhatóság szándékos megtévesztése esetén az utólagos önellenőrzés a büntetőjogi következmények elhárítására egyébként sem alkalmas (EBH 2004.1106.).

[75] Az ítélkezési gyakorlat töretlen abban, hogy a korábbi adóbevallás önellenőrzéssel történő helyesbítése csak a téves bevallás adóigazgatási következményeinek az elhárítására és nem a büntetőjogi következmények kizárására szolgál. Az adóalap, és ennek megfelelően az adó vagy járulék nem jogszabályoknak megfelelő megállapítása és bevallása azonban visszavezethető egyrészt szándékos magatartásra, vagyis az adóhatóság megtévesztésére, az adó- vagy járulék bevétel összegének csökkentése érdekében, másrészt tévedésre, azaz a jogszabály helytelen értelmezésére vagy elírásra, számolási hibára is. Az önellenőrzés lényegében ez utóbbi eset korrekcióját biztosítja, melynek egyébként büntetőjogi következménye nincs is.

[76] A szándékos – tényállásszerű – adó-, járulékbevétel csökkentés az adóellenőrzéstől függetlenül büntetőjogi konzekvenciákkal jár, amelyet a Btk. 396. §-a rögzít.

[77] A büntetőjogi következmények elhárítására viszont nem az önellenőrzés, hanem a Btk. 396. § (8) bekezdése szolgálhat, és az is csak akkor, ha az elkövető a vagyoni hátrányt a vádemelés előtt megtéríti. Ez jelen ügyben nem történt meg.

[78] A Kúria az üzletszerűséget mint minősítő körülményt érintő kifogás kapcsán a következőkre mutat rá.

[79] Az üzletszerűség [Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pont] megállapításának feltétele tárgyi oldalon az ugyanolyan vagy hasonló bűncselekmények elkövetése, míg az alanyi oldalon az ennek révén rendszeres haszonszerzésre törekvés.

[80] Rendszeres a haszonszerzésre törekvés, ha az elkövető az ugyanolyan, vagy hasonló jellegű bűncselekmények véghezvitelét jövedelemszerző forrásnak tekinti. Ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a cselekmények elszigeteltek, alkalmoszerűek-e vagy azokat a rendszeres haszonra törekvés – mint életmód – összekapcsolja-e (BH 2005.88.).

[81] Az üzletszerűség kapcsán – a folytatólágosságtól eltérően – nem a rövid időközönkénti elkövetésnek, hanem a rendszerességnek van jelentősége, így az ismétlődésig eltelt idő hossza önmagában véve közömbös (BH 2011.160.). Következésképpen elsődlegesen a cselekmények ismétlődésének és nem az időköznek van szerepe e minősítő körülmény esetében.

[82] A költségvetési csalás tényállása ún. összefoglalt bűncselekmény, olyan törvényi egység, amely akár egymással össze nem függő cselekményeket olvaszt egyetlen bűncselekmény tényállásába. Ennélfogva nem kizárt a bűncselekmény-egységként értékelése az egyébként térben is időben is elkülönülten végrehajtott cselekményeknek. Az ilyen önmagukban is bűncselekmény megállapítását eredményező részcselekmények alapját képezhetik a több ugyanolyan bűncselekmény megállapításának az üzletszerű elkövetés formájában.

[83] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a költségvetési csalás bűncselekménye vonatkozásában az üzletszerűség megállapításának nem akadálya az, hogy a bűncselekmény törvényi tényállásán belül értékelésre kerülő különböző elkövetési magatartások törvényi egységet alkotnak (BH 2015.59.II.).

[84] Az irányadó tényállás alapján az I. rendű és a II. rendű terhelt nem alkalmoszerűen, hanem ismétlődő és rendszeres haszonszerzésre törekvő akaratelhatározás alapján 2011 áprilisától 2013 márciusáig, majd az I. rendű terhelt 2013 márciusától 2014 januárjáig követte el a tényállásban leírt cselekményeket, mellyel a költségvetésnek vagyoni hátrányt okoztak.

[85] Ekként a rendszeres haszonszerzés, illetve az arra való törekvés megvalósult, hiszen a cselekményükkel okozott vagyoni hátrány a terheltek oldalán jogtalan haszonként jelentkezett.

[86] Ekként törvényesen minősítette az eljáró bíróság az I. rendű és a II. rendű terhelt cselekményeit üzletszerűen elkövetettnek.

[87] Nem sértett tehát törvényt az eljáró bíróság, amikor az I. rendű és a II. rendű terhelt büntetőjogi felelősségét megállapította, azonban az előzőekben kifejtettek alapján a terhükre rótt cselekmények helyes minősítése:

– az I. rendű terhelt esetében társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és 24 rendbeli – melyből 21 rendbeli társtettesként, 3 rendbeli tettesként elkövetett – folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétsége (Btk. 345. §),

– a II. rendű terhelt esetében bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont és a (4) bekezdés b) pont], társtettesként – részben tettesként – elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont], 3 rendbeli bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) és 22 rendbeli – melyből 21 rendbeli társtettesként és 1 rendbeli tettesként – folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétsége (Btk. 345. §).

[88] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[89] A törvénysértő minősítés, illetve a Btk. más szabályainak megsértése tehát nem önmagában felülvizsgálati ok, hanem abban az esetben, ha ehhez törvénysértő büntetéskiszabás is kapcsolódik.

[90] Ennek feltételei az alábbiak:

– a jogerős ítéletben a cselekmény minősítése törvénysértő, vagy más anyagi jogszabálysértésre került sor,

– a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés is törvénysértő és

– a két említett körülmény között oksági összefüggés van, azaz a törvénysértő büntetés a törvénysértő minősítés és/vagy az anyagi jogszabálysértés következménye.

[91] Jelen ügyben azonban ilyenről nincsen szó.

[92] A tettesek és részesek büntetési tétele főszabály szerint azonos [Btk. 13. § (3) bekezdés]. Az eljáró bíróság a II. rendű terhelt esetében az elkövetői alakzatban tévedett, azonban ez nem jelenti a büntetési tételkeret változását, ezáltal törvénysértő büntetés kiszabását sem eredményezhette.

[93] A törvény a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette miatt öt évtől tíz évig terjedő, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntette miatt két évtől nyolc évig, míg a Btk. 345. §-ba ütköző és aszerint minősülő hamis magánokirat felhasználása vétsége miatt egy évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását teszi lehetővé.

[94] Ugyanakkor a halmazati büntetést a Btk. 81. § (2) bekezdés szerint a bűnhalmazatban lévő bűncselekményekre megállapított büntetési nemek, illetve büntetési tételek közül a legsúlyosabbnak az alapulvételével kell kiszabni. A Btk. 81. § (3) bekezdése értelmében a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

[95] Az I. rendű és a II. rendű terhelt által elkövetett bűncselekmények közül a fentiek szerint a legsúlyosabb büntetési tétele öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés. A halmazati szabályokra figyelemmel az I. rendű és a II. rendű terhelttel szemben kiszabható halmazati büntetés felső határa 15 év, a középérték pedig 10 év.

[96] Következésképpen az I. rendű terhelttel szemben kiszabott 4 év 6 hónap, és a II. rendű terhelttel szemben kiszabott 2 év 6 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztés – miként az 5, illetve 3 év foglalkozástól eltiltás és az 5, illetve 3 év közügyektől eltiltás mellékbüntetés – alkalmazása nem törvénysértő. A másodfokú bíróság az enyhítő szakasz alkalmazásával a büntetési tétel alsó határát el nem érő mértékű szabadságvesztést szabott ki velük szemben.

[97] Az I. rendű terhelt védőjének és a II. rendű terhelt védőjének a felülvizsgálati indítványa (önmagában) enyhébb büntetés kiszabását is célozza, amikor az enyhítő körülmények nem megfelelő súllyal történt értékelését támadja. Ez azonban felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat.

[98] A bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy konkrét ügyben, illetve adott terhelt esetében mit tekint enyhítő vagy súlyosító körülménynek, s azt miként értékeli.

[99] Ennek során a bíróságnak figyelemmel kell lennie a büntetés törvényben rögzített céljára (korábbi Btk. 37. §) és a büntetés kiszabásának elveire (korábbi Btk. 83. §), valamint a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56/2007. BK véleményben foglaltakra. Nyilvánvaló, hogy ezek a büntetéskiszabási tevékenység mérlegelendő, mérlegelésre váró szempontjai. Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát sem a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége, sem a büntetéskiszabási tényezők értékelése nem képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, hogy az eljáró bíróság miként vette figyelembe a Btk. 37. és 83. §-ait, valamint az 56/2007. BK véleményben foglaltakat.

[100] Az I. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa szerint a másodfokú bíróság a Be. 609. § (1) bekezdésében írt eljárási szabályt is sértett, mert a magánszakértőre vonatkozó bizonyítási indítványt elutasította, és a magánszakértői véleményt, valamint az Állami

Számvevőszék jelentését nem vette figyelembe, továbbá az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének nem tett eleget.

[101] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerint eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.

[102] A Be. 608. § (1) bekezdése taxatíve felsorolja azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezéséhez vezetnek.

[103] Az indokolási kötelezettség megsértése a hatályos Be. szerint már nem felülvizsgálati ok, mint ahogy nem felülvizsgálati ok a bizonyítási indítvány elutasítása sem, ugyanis azok nem szerepelnek a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja által hivatkozott Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt eljárási szabálysértések között.

[104] Az I. rendű terhelt védője kifogásolta, hogy nem folytatták a nyomozást, azonban a nyomozati eljárás esetleges hibái vagy hiányosságai nem képezik felülvizsgálat tárgyát. Ezek relatív eljárási szabálysértések, amelyek szintén nem tartoznak a Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt és a felülvizsgálat alapjául szolgáló eljárási szabálysértések körébe.

[105] Az I. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány tehát e részében törvényben kizárt.

[106] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye. A felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[107] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható.

[108] Ezzel szemben az I. rendű és a II. rendű terhelt védője az indítványaik további részeiben a tényállás megalapozottságát vitatták, amikor a bizonyítási indítványok elutasítását sérelmezték, illetve arra hivatkoztak, hogy az irányadó jogszabályok szerint kerültek benyújtásra az adóbevallások, törvénysértő azoknak valótlannak minősítése, kétséget kizáró módon nem nyert bizonyítást a terhelték bűnössége, a vagyoni hátrány összege tévesen került megállapításra, valamint, hogy a szakértői vélemény ellentétes az ítéleti tényállással. Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség.

[109] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése értelmében hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján mind az I. rendű, mind a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

IV.

[110] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[111] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2023. november 21.

Molnár Ferencné dr. s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

BÉ